

ภาษีการให้ และภาษีการรับมรดก

โดย อาจารย์ชินภัทร วิสุทธิแพทย์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน ภาษี และกฎหมาย

ภาษีไม่เคยปรานีใครจริงหรือ

ประเทศไทยจัดเก็บภาษีจาก “รายได้” (ภาษีเงินได้บุคคล/บริษัท) “การบริโภค” (ภาษีศุลกากร/ภาษีมูลค่าเพิ่ม) ความมั่งคั่ง (ภาษีโรงเรือนฯ และภาษีที่ดินฯ)

ฐานภาษีแต่ละประเภทขึ้นอยู่กับว่ารัฐมองเรื่องนั้นอย่างไร

ภาษีจึงเป็น “เครื่องมือ” ของรัฐที่ได้ผลทางตรงในการจัดเก็บรายได้ของรัฐและได้ผลทางอ้อมในการกำหนดพฤติกรรมของประชาชนทางเศรษฐกิจ เช่น การจับจ่ายใช้สอย การลงทุน การจ้างงาน

ต่างจากมุมมองของประชาชน ภาษีอาจเป็น “อุปสรรค” ของผู้เสียภาษี ทำให้ธุรกรรมบางประเภทที่เกี่ยวข้องกับ “ฐานภาษี” มีต้นทุนทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เช่น รายได้มากเสียภาษีมาก หรือบริโภคมากเสียภาษีมาก

ภาษีการให้ และภาษีการรับมรดก

ภาษีการให้ (Gift Tax) และภาษีการรับมรดก (Inheritance Tax) เป็นภาษีที่รัฐเก็บภาษีจาก “การส่งมอบความมั่งคั่ง” (Wealth Transfer) ของประชาชน

“ให้” คือ ส่งมอบความมั่งคั่ง ก่อนตาย ต่างจาก “มรดก” คือ ส่งมอบความมั่งคั่ง หลังตาย ไปแล้ว

ประเด็นนี้ ภาษีการให้ และภาษีการรับมรดก กฎหมายนำไปรวมอยู่ในหมวดเดียวกับ “ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา” เพราะมี “ทรัพย์สิน” ที่ได้รับ “ให้โดยเสน่หา” (ยกเว้นภาษีไม่เกิน 20 ล้านบาทและไม่เกิน 10 ล้านบาทแล้วแต่กรณี) และ “รับมรดก” (ยกเว้นภาษีไม่เกิน 100 ล้านบาท) มี “ข้อยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา” ไว้อย่างชัดเจน

กรณีนี้ต่างจากบริษัทหรือนิติบุคคลอื่น เช่น มูลนิธิ สมาคม ที่ได้รับ “บริจาค” (ให้โดยเสน่หา) หรือ “รับมรดก” (เพนัยกรรมหลายฉบับกำหนดยกทรัพย์สินมรดกให้แก่วัดหรือมูลนิธิ) กรณีนิติบุคคลไม่อยู่ในเงื่อนไขได้รับยกเว้น “ภาษีการให้” หรือ “ภาษีการรับมรดก” เพราะการยกเว้นภาษีในกรณีดังกล่าวนี้เป็นการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่านั้น

ภาษีการให้สำหรับทรัพย์สินทุกประเภท

ภาษีการให้ถูกจัดรวมอยู่ใน “ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา” (การให้โดยเสน่หา) เดิมการให้โดยเสน่หาอันเนื่องจาก “หน้าที่ธรรมจรรยา” หรือ “ธรรมเนียมประเพณี” ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งหมด

การแก้ไขประมวลรัษฎากรในส่วน “ภาษีการให้” เมื่อ 5 สิงหาคม 2558 และมีผลใช้บังคับเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2559 นั้น มีผลให้ยกเว้นภาษีการให้ “เฉพาะจำนวน” ไม่เกิน 20 ล้านบาท/คน (ผู้รับ)/ปีภาษี (นับตามปีปฏิทิน)

ทั้งนี้ สำหรับผู้รับที่เป็น (ก) บุพการี (กรณีลูกให้พ่อแม่) (ข) คู่สมรส (ค) ผู้สืบสันดาน (กรณีพ่อแม่ให้ลูก) ไม่รวม “บุตรบุญธรรม”

ส่วนที่เกินกว่า 20 ล้านบาท ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราร้อยละ 5

หากผู้รับเป็น "คนอื่น" จะได้รับยกเว้นภาษีไม่เกิน 10 ล้านบาท/คน (ผู้รับ)/ปี ส่วนที่เกิน 10 ล้านบาท จะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 5 เช่น ปู่ให้หลาน พี่ให้น้อง ลุงให้หลาน เพื่อนให้เพื่อน คนสนิทให้คนที่สนิท (กว่า) โดยสรุปคือ หากผู้รับเป็น "บุคคลใกล้ชิด" จะได้รับยกเว้นภาษีมากกว่า

ทั้งนี้ ส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่ยกเว้นภาษีจะเสียภาษีในอัตราเท่ากันร้อยละ 5

สรุป ภาษีการให้

ภาษีการให้ (ก่อนตาย) อสังหาริมทรัพย์ 20 ล้าน/
สังหาริมทรัพย์ 20 ล้าน

(ยกเว้น 20 ล้านบาท) เกิน 20 ล้านเสีย 5%/คน/ปี
สำหรับบุพการี/คู่สมรส/ผู้สืบสันดาน (ไม่รวมบุตรบุญธรรม)

(ยกเว้น 10 ล้านบาท) เกิน 10 ล้านเสีย 5%/คน/ปี สำหรับคนอื่น

ต่ำกว่านั้น ยกเว้นภาษี

ทางออกสำหรับคนมีทรัพย์สินมาก คือ ทอยให้ทรัพย์สินแก่ลูกหลานพี่น้องปีละไม่เกิน 20 ล้านบาท หรือ 10 ล้านบาท/คน/ปี ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับ

หากมีทรัพย์สินมากแต่ "ผู้รับ" น้อย อาจต้องให้กันเป็นหลายสิบปี ทั้งนี้ เพื่อลดทรัพย์สินให้น้อยลง "ก่อนตาย" มิฉะนั้นทรัพย์สินมรดก ก็จะมากขึ้น และต้องไปเสียภาษีการรับมรดกมากขึ้น หาก "ให้มาก" ระวัง "เสียงเนรคุณ"

ภาษีการให้ในอดีต

ในอดีตมีคดีที่กรมสรรพากรประเมินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้องชาย "ท่านผู้นำ" (หลังการ "จากไป" ของ "ท่านผู้นำ")

น้องชายต่อสู้ว่า "เงินจำนวนมาก" ได้รับจาก "พ่อค้า" ในวันตรุษจีน วันครบรอบแต่งงาน วันโกนผมให้บุตร วันคล้ายวันเกิดภรรยา วันคล้ายวันเกิดตัวน้องชาย "ท่านผู้นำ" เอง (หากมีวันสำคัญวันไหน "พ่อค้า" เป็นต้องหาโอกาสไปมอบเงินให้เสมอ)

เหตุที่ต่อสู้ประเด็นนี้ เพื่อจะอ้างว่าน้องชาย ได้รับเงินจากการให้โดยเสน่หาเนื่องในพิธีหรือตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี (ซึ่งได้รับยกเว้นภาษีตามกฎหมายเก่า)

แต่ศาลฎีกาตัดสินในปี 2520 ว่า

“

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงพ่อค้าว่า น้องชายเป็นคนมีอำนาจและอิทธิพลมาก เพราะเป็นน้องชายของ "ท่านผู้นำ" น้องชายอาจช่วยเหลือหรือให้ผลประโยชน์แก่บรรดาพ่อค้าได้มาก

พ่อค้าที่นำเงินจำนวนมากไปให้ ส่วนแต่เคยได้รับความช่วยเหลือจากน้องชาย และหวังผลประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมจึง "ถือไม่ได้" ว่าเป็นการให้โดยเสน่หาเนื่องในพิธีหรือตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี

”

โดยสรุป คือ ศาลฎีกาตัดสินว่า การให้โดยเสนหาลักษณะนี้ไม่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพราะเป็น "เงินจำนวนมาก" และความสัมพันธ์ระหว่าง "ผู้ให้" กับ "ผู้รับ" ไม่ใช่การให้โดยเสนหาที่แท้จริง เพราะผู้ให้ "หวังผลประโยชน์ตอบแทน" ทางการค้าและสัมปทานรัฐจากผู้รับที่มีอิทธิพลทางอำนาจรัฐ ดังนั้น น้องชายท่านผู้นำ จึงต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

กรณีตัวอย่างนี้เกิดขึ้นในช่วงกฎหมายเก่า หากเรื่องนี้เกิดขึ้นในปัจจุบันตามกฎหมายใหม่เชื่อว่ากรมสรรพากรคงเก็บ "ภาษีมูลค่าเพิ่ม" (VAT) จากน้องชายท่านผู้นำด้วย เพราะถือเป็น "การให้บริการ" ที่น้องชายท่านผู้นำได้ช่วยเหลือให้พ่อค้ายกธุรกิจได้งานสัมปทานภาครัฐผ่านอิทธิพลของตัวเอง และเงินที่รับให้โดยเสนหาจากการใช้อำนาจทางการเมืองนี้เป็น "ฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม" ที่แม้แต่บุคคลธรรมดาที่อยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มด้วย

ในอเมริกายุค "เจ้าพ่อซิกาโก" ครองเมือง คือ อัล คาโปน (Al Capone) รัฐไม่สามารถ "เอาผิด" หรือ "ลงโทษ" ในคดีอาญาค้าเหล้าเถื่อนค้าประเวณีได้ เพราะ "พยานตายหมด" สุดท้ายรัฐบาลนำเรื่อง "การโกงภาษี" (Tax Fraud) มาใช้เล่นงานอัล คาโปน จนต้องรับโทษ "ติดคุก" อยู่ 11 ปี เพราะตาม "หลักกฎหมายภาษี" แล้ว "ทรัพย์สินที่ท่านจะได้จากไหน (ผิดหรือถูกกฎหมาย) ต้องเสียภาษีทั้งสิ้น"

ในไทยเองศาลฎีกาแผนกคดีภาษีอากรเคยตัดสินในคดีที่เกี่ยวข้องกับ "เงินได้" ที่ได้รับจากกิจกรรมผิดกฎหมายว่าต้องเสียภาษีในทำนองนี้เช่นกัน

ภาษีการให้ ให้อะไร คำนวณภาษีอย่างไร

ภาษีการให้กฎหมาย “ไม่จำกัดประเภททรัพย์สิน” ที่ให้ แต่จัดเก็บภาษีการให้จากทรัพย์สินทุกประเภทที่ “ให้” กัน ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับ

จากประสบการณ์ผู้ให้และผู้รับเป็นบุคคลในครอบครัวเคยให้ที่ดิน ให้เงิน ให้ทองคำ ให้หุ้น ให้เครื่องเพชร ให้รถยนต์กันเป็นประจำ แต่ไม่เคยคำนวณมูลค่าทรัพย์สินที่ให้ว่าเกินกว่า “มูลค่ายกเว้นภาษีการให้” หรือไม่

หลังจากนั้น ทราบว่าภาษีการให้เริ่มบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2559 และผู้ให้และผู้รับทั้งสองฝ่ายเกรงว่าจะทำผิดเรื่องภาษีการให้ จึงได้ใช้ “วิธีการอื่น” เพื่ออำพรางการให้ที่แท้จริง เช่น พ่อแม่ทำสัญญากู้ยืมเงินแทนการให้เงินลูก พี่น้องทำสัญญาจ้างบริการแทนการให้เงินแก่หลาน หรือแม้แต่พ่อแม่ซื้อประกันชีวิตให้ลูก และออกเงินให้ลูกซึ่งถือเป็น “การให้” อีกรูปแบบหนึ่ง

กรณีดังกล่าวนี้ กรมสรรพากรเคยตีความว่า “นิติกรรมอำพราง” นั้นต้องพิจารณาจาก “พฤติการณ์แวดล้อม” และ “ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญา” เช่น กู้ยืมเงินกันจริงหรือไม่ คิดดอกเบี้ยอย่างไร ชดใช้เงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเมื่อใด หรือจ้างบริการกันมีผลงานหรือไม่ ส่งมอบงานกันอย่างไร

ภาษีการให้จัดเก็บเฉพาะจากมูลค่าทรัพย์สินที่เกินกว่ามูลค่าที่ยกเว้นภาษี (ยกเว้น 20 ล้านบาท หรือ 10 ล้านบาท แล้วแต่กรณี) ทั้งนี้ การคำนวณภาษีการให้อ้างอิงตามภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เช่น

ที่ดิน	ฐานภาษีคำนวณจาก “ราคาประเมินที่ดินทางราชการ”
หุ้น (นอกตลาดหลักทรัพย์)	ฐานภาษีคำนวณจาก “ราคาตามบัญชี” (Book Value)
หุ้น หรือ หลักทรัพย์ (ในตลาดหลักทรัพย์)	ฐานภาษีคำนวณจาก “ราคาปิด” ของหลักทรัพย์หรือหุ้น ณ วันที่ให้ (Market Value)
เงินสด ทองคำ เครื่องเพชร	มีมูลค่าตามราคาของทรัพย์สินนั้น ๆ

ภาษีการให้แยกประเภททรัพย์สินที่ยกเว้นภาษีไว้ และส่งผลให้ “ผู้รับ” และ “ผู้ให้” มีหน้าที่เสียภาษีการให้ต่างกัน เช่น พ่อแม่ยกที่ดินให้ลูก พ่อแม่ (บุพการี) มีหน้าที่เสียภาษีการให้ต่างจากพ่อแม่ให้เงินสดแก่ลูก ลูก (ผู้รับ) มีหน้าที่เสียภาษีการให้

“
 ภาษีการให้แยกประเภททรัพย์สินที่ยกเว้นภาษีไว้
 และส่งผลให้ “ผู้รับ” และ “ผู้ให้”
 มีหน้าที่เสียภาษีการให้ต่างกัน
 ”

ภาษีการให้ ผู้มีหน้าที่เสียภาษี อัตราภาษี			
	ผู้มีหน้าที่เสียภาษี	ภาษีรายจ่ายอื่น	กำหนดเวลาเสียภาษี
อสังหาริมทรัพย์	ผู้ให้	อากร 0.5% ค่าโอน 0.5%	ณ วันจดทะเบียน สำนักงานที่ดิน
สังหาริมทรัพย์	ผู้รับ	อากร 0.1% (หุ้น)	31 มีนาคม ปีถัดไป

ภาษีการให้ (Optional Final Tax)
 สามารถ “เลือก” ไม่นำไปรวมคำนวณภาษีกับเงินได้อื่น

